

SORU HAZIRLAMA KILAVUZU

*Eğitim-Öğretim Koordinatörlüğü
Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu*

MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ

Eğitim-Öğretim Koordinatörlüğü

Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu

SORU HAZIRLAMA KILAVUZU

2025

Önsöz

Bu kılavuz, Malatya Turgut Özal Üniversitesi öğretim elemanlarının derslerde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini yürütürken daha nitelikli sınav soruları hazırlamalarına destek olmak amacıyla hazırlanmıştır. Soru hazırlama süreci, yalnızca öğrencilerin bilgi düzeylerini ölçmekle kalmaz; aynı zamanda öğrenme çıktılarının hedeflenen düzeyde gerçekleşip gerçekleşmediğini de ortaya koyar. Geçerli, güvenilir ve adil ölçme araçlarının hazırlanması, kalite güvencesi ve akreditasyon süreçleri açısından da kritik öneme sahiptir.

Saygılarımızla,

*Malatya Turgut Özal Üniversitesi
Eğitim-Öğretim Koordinatörlüğü
Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu*

Giriş

Eğitim-öğretimde ölçme ve değerlendirme, öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğrencilerin dersin öğrenme çıktılarında belirtilen bilgi, beceri ve tutumlara ne düzeyde ulaştığını göstermesi bakımından sınav sorularının kalitesi kritik önem taşır. Geçerli ve güvenilir sorular hazırlanmadığında, öğrencilerin gerçek öğrenme düzeylerini tespit etmek zorlaşır ve program çıktıları ile ders çıktıları arasındaki uyum zarar görür.

Sınav sorularının hazırlanması sadece akademik bir görev değil, aynı zamanda kalite güvence ve akreditasyon sürecinin de önemli bir bileşenidir. YÖKAK standartları ve TYYÇ ilkeleri, öğrenme çıktılarının ölçülmesinde kullanılan araçların şeffaf, adil ve kanıta dayalı olmasını öngörür. Dolayısıyla her öğretim elemanının soru hazırlama sürecinde belirli ilkelere uyması, sadece öğrencilerin adil biçimde değerlendirilmesi için değil, aynı zamanda kurumsal sorumluluk açısından da zorunludur.

Amaç

Bu kılavuzun amacı, öğretim elemanlarına sınav soruları hazırlama sürecinde sistematik bir yol göstermek, soruların geçerlilik, güvenilirlik ve ayırt edicilik ilkelerine uygun olmasını sağlamak ve öğrenme çıktılarının doğru ölçülmesine katkıda bulunmaktır. Ayrıca akreditasyon süreçlerinde kanıt niteliği taşıyan belgeler oluşturmak da hedeflenmektedir.

Gerekçe

- TYYÇ ders öğrenme çıktılarının ölçülmesini zorunlu kılar.
- Malatya Turgut Özal Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim Yönetmeliği, sınavların ölçme-değerlendirme ilkelerine uygun hazırlanması gerektiğini belirtir.
- YÖKAK kalite güvencesi standartları, ölçme araçlarının şeffaf, objektif ve kanıta dayalı olmasını öngörür.

Kuramsal Çerçeve

Geçerli ve güvenilir sınav soruları hazırlamak için ölçme-değerlendirme literatüründe bazı temel kavramlar öne çıkar:

- Geçerlilik: Sorunun ölçmek istediği öğrenme çıktısını gerçekten ölçmesi.
- Güvenilirlik: Sorunun farklı uygulamalarda benzer sonuç vermesi.
- Ayırt Edicilik: Başarılı ve başarısız öğrencileri ayırt etme gücü.
- Bloom Taksonomisi: Soruların farklı bilişsel düzeylerde hazırlanmasını sağlayan sınıflandırma sistemidir.

Soru Hazırlama İlkeleri (Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği örnekleriyle)

Açık ve Anlaşılır İfade

Soruların yalın, anlaşılır ve tek anlamlı yazılmasıdır. Belirsiz ifadelerden kaçınılmalıdır.

✗ Yanlış Örnek: Kadın sağlığını değerlendiriniz.

✓ Doğru Örnek: Kadın üreme sistemi anatomisini şematik olarak çizerek yapılarını isimlendiriniz.

Gerekçe: Sorular net, açık ve tek anlamlı olmalıdır. Belirsizlik öğrencinin yanlış anlamasına sebep olur ve geçerliliği düşürür.

Öğrenme Çıktıları ile Uyum

Sorular, dersin belirlenmiş öğrenme çıktılarında en az birini ölçmelidir.

✗ Yanlış Örnek: Gebelik sırasında görülen tüm psikolojik değişiklikleri tartışınız.

✓ Doğru Örnek: Normal gebelik sürecinde görülen fizyolojik değişiklikleri açıklayınız. (ÖÇ: Menstruasyon, gebelik, doğum, doğum sonu dönem, yenidoğan fizyolojisini tanımlar.)

Gerekçe: Her soru en az bir öğrenme çıktısını doğrudan ölçmelidir. Çıktıyla ilgisiz sorular kapsam geçerliliğini zedeler.

Düzy Çeşitliliği

Sınavda kolay, orta ve zor düzeyde soruların dengeli şekilde yer alması gerekir.

✗ Yanlış Örnek: Tüm sorular sadece bilgi düzeyinde: Menopoz nedir?

✓ Doğru Örnek: Kolay: Menstruasyon döngüsünün aşamalarını yazınız.

Orta: Menopoz sürecinde görülen fizyolojik değişiklikleri açıklayınız.

Zor: Menopoz dönemindeki bir kadının bakımında hemşirelik girişimlerini vaka üzerinden tartışınız.

Gerekçe: Sorular kolay, orta ve zor düzeyde dengeli olmalıdır. Bu dağılım sınavın ayırt ediciliğini artırır.

Bloom Düzeylerine Uygunluk

Sorular farklı bilişsel basamakları (bilgi, kavrama, uygulama, analiz, değerlendirme) kapsamalıdır.

✗ Yanlış Örnek: Tüm sorular sadece bilgi düzeyinde hazırlanmıştır.

✓ Doğru Örnek: Bilgi: Aile planlaması yöntemlerini sıralayınız.

Kavrama: Kullanılan aile planlaması yöntemlerinin toplum sağlığına etkisini açıklayınız.

Uygulama: Bir çift için uygun aile planlaması yöntemini belirlemek üzere danışmanlık planı

oluřturunuz.

Analiz: Yüksek riskli gebelikte hemşirelik bakım sürecini vaka üzerinden analiz ediniz.

Gerekçe: Bloom Taksonomisi farklı bilişsel düzeylerin ölçülmesini sağlar. Sadece bilgi düzeyine odaklanmak öğrenme çıktılarının tamamını ölçemez.

Biçimsel Tutarlılık

Sorular yazım kuralları ve terminoloji açısından tutarlı olmalıdır.

✗ *Yanlış Örnek: Bir soruda 'postpartum dönem', diğesinde 'lohusalık dönemi' ifadesi kullanılmıştır.*

✓ *Doğru Örnek: Tüm sorularda aynı terminoloji (örn. postpartum dönem) kullanılmıştır.*

Gerekçe: Tutarlılık, öğrencinin dikkatini dağıtmaz. Farklı terminolojiler güvenilirliği zedeler.

Önyargısız İçerik

✍ *Sorular sosyo-kültürel önyargılardan uzak, kapsayıcı olmalıdır.*

✗ *Yanlış Örnek: Sadece eğitimli kadınlar aile planlamasını uygular. Tartışınız.*

✓ *Doğru Örnek: Aile planlamasında karşılaşılan toplumsal engelleri tartışınız.*

Gerekçe: Sorular sosyo-kültürel önyargılardan uzak olmalıdır. Ölçme-değerlendirme adalet ve kapsayıcılık ilkesine dayanır.

Tek Ölçütlü Değerlendirme

Bir soru mümkün olduğunca tek öğrenme çıktısını ölçmelidir.

✗ *Yanlış Örnek: Normal doğum sürecini açıklayın ve doğum sonrası bakım planı yazın.*

✓ *Doğru Örnek: 1. Normal doğum sürecini açıklayınız.
2. Doğum sonrası bakım planını yazınız.*

Gerekçe: Bir soru mümkün olduğunca tek çıktıyı ölçmelidir. Ancak bazı performans görevlerinde (proje, portfolyo, icra) birden fazla ölçüt birlikte değerlendirilebilir. Bu durumda rubrik kullanılmalı ve her kriter ayrı ayrı puanlanmalıdır.

Zaman Yönetimi

Sorular sınav süresine uygun sayıda ve zorlukta olmalıdır.

✗ *Yanlış Örnek: 60 dakikalık sınavda 12 uzun vaka sorusu hazırlanmıştır.*

✓ *Doğru Örnek: 60 dakikalık sınavda 3 vaka sorusu ve 5 kısa cevaplı soru sorulmuştur.*

Gerekçe: Soru sayısı, zorluk düzeyi ve sınav süresi uyumlu olmalıdır. Öğrencinin yetiştiremeyeceği kadar soru koymak, sınavın adil olmasını engeller.

Uygulama Adımları

- **Öğrenme çıktılarının belirlenmesi**

Sınav sorularının dayanağı olan öğrenme çıktılarının açıkça tanımlanması gerekir. Bu, kapsam geçerliliğini sağlar.

- **Çıktılara uygun soru türünün seçilmesi**

Bilgi için çoktan seçmeli, analiz için vaka temelli gibi uygun soru türü belirlenmelidir.

- **Bloom taksonomisine göre düzeylendirme yapılması**

Sorular farklı bilişsel basamaklarda hazırlanarak sadece hatırlamaya değil, analiz ve uygulamaya da yer vermelidir.

- **Soruların yazım ilkelerine göre hazırlanması**

Açıklık, tutarlılık, önyargısız içerik gibi ilkeler soru yazımında dikkate alınmalıdır.

- **Soruların kontrol edilmesi ve uzman görüşü alınması**

Hazırlanan sorular gözden geçirilmeli, mümkünse alan uzmanı tarafından incelenerek hatalar giderilmelidir.

- **Belirtke tablosu ile soruların çıktı uyumunun kontrol edilmesi**

Belirtke tablosu, her sorunun hangi öğrenme çıktısını ölçtüğünü göstererek sınavın bütünlüğünü sağlar.

Soru Türleri ve Kullanım Alanları

- Çoktan Seçmeli Sorular: Bilgi ve kavrama düzeyinde hızlı ölçme için uygundur.
- Doğru-Yanlış Soruları: Temel bilgi yoklaması için kullanılabilir.
- Eşleştirme Soruları: Kavramlar arasındaki ilişkiyi ölçer.
- Kısa Cevaplı Sorular: Bilgi, kavrama ve uygulama düzeyine uygundur.
- Açık Uçlu Sorular: Analiz, sentez ve değerlendirme becerilerini ölçer.
- Vaka Temelli Sorular: Problem çözme, eleştirel düşünme ve uygulama becerilerini ölçmek için etkilidir.

Sık Yapılan Hatalar

- Çift anlamlı ve belirsiz soru kökleri yazmak.
- Tüm soruları bilgi düzeyinde sormak.
- Zayıf çeldiriciler içeren çoktan seçmeli sorular hazırlamak.
- Aşırı zor ya da aşırı kolay soru dengesizliği yaratmak.
- Öğrenme çıktılarıyla ilgisiz sorular sormak.
- Sınav süresine uygun olmayan sayıda ve uzunlukta soru hazırlamak.

Sonuç ve Öneriler

Bu kılavuz, sınav sorularının hazırlanmasında hem akademik hem de uygulamalı bir rehber niteliği taşımaktadır. Örnekler Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersi öğrenme çıktılarından uyarlanmış olup, diğer derslerde de benzer biçimde uygulanabilecek bir model sunmaktadır. Yanlış ve doğru örneklerle desteklenen ilkeler, açıklamalar ve gerekçe kısımları sayesinde öğretim elemanlarına pratik kullanım kolaylığı sağlar. Böylece sınav sorularının geçerli, güvenilir ve adil olması sağlanacak, akreditasyon süreçlerinde kullanılacak güçlü kanıtlar elde edilecektir.